

การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ของไทย Film Regulation In Thailand

อิทธิพล วรานุสุภากุล
Itthiphol Waranusupakul

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้อธิบายเกี่ยวกับการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากการตรวจพิจารณา ก่อนฉายเป็นการจัดประเภทภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ และวิดิทัศน์ พ.ศ.2551 การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ยังคงเป็นการกำกับดูแลจากรัฐ โดยเปลี่ยนผู้รับผิดชอบจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกระทรวงวัฒนธรรม ใช้รูปแบบคณะกรรมการในการตรวจพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ โดยมีสัดส่วนเป็นผู้แทนจากภาครัฐไม่เกิน 4 คน และภาคเอกชนไม่เกิน 3 คน มีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์จากกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ พ.ศ. 2552 หลังจากนั้นจึงยกตัวอย่างกรณีศึกษา 3 กรณี ได้แก่ อินเซ็ค อิน เดอะแบ็คยาร์ด (Insects in the Backyard) เซกสเปียร์ต้องตาย (Shakespeare must die) และฟ้าต่ำแผ่นดินสูง (Boundary) ซึ่งทั้ง 3 กรณีศึกษาจะเป็นที่มาของข้อเสนอในการปรับปรุงการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ในประเทศไทย ได้แก่ ประเภท

ภาพยนตร์ เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ และกระบวนการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์

คำสำคัญ : ประเภทภาพยนตร์ / กฎหมายภาพยนตร์ / การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์

Abstract

This article explains film regulation. "Film Act B.E.2008" has changed film regulation system from prior restraint censorship to classification. It is still state-regulation, changing from Royal Thai Police to Ministry of Culture. Film classification committee consists of at least four delegates from government sector and at least three delegates from private sector. "Ministerial Regulation of Film Classification Description B.E.2009" is the principle for film classification. There are three cases of film classification in this article:

อาจารย์พิเศษวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Insects in the Backyard, Shakespeare must die and Boundary. From those three cases, suggestions of film regulation are proposed: film classification, film classification principles and film classification process

Keywords : Film classification / Movie law / Film regulation

บทนำ

การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ของไทย มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่สมัยที่มีการฉายภาพยนตร์ในประเทศไทยการเพิ่มขึ้นของการถ่ายทำภาพยนตร์ของชาวต่างชาติในประเทศไทย ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนภาพยนตร์ที่ฉายในประเทศไทย ทั้งภาพยนตร์จากต่างประเทศ และภาพยนตร์ที่สร้างโดยคนไทย ทำให้ต้องมีมาตรการบางอย่างในการกำกับดูแลภาพยนตร์เหล่านั้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 เพื่อใช้ในการกำกับดูแลการสร้าง และการฉายภาพยนตร์ในประเทศไทย (จำเริญลักษณ์, 2544:85) มีการบันทึกว่า ภาพยนตร์เรื่องแรกของไทย “นางสาวสุวรรณ” ได้รับการตรวจพิจารณาภาพยนตร์โดยคณะกรรมการพิเศษก่อนที่จะนำออกฉายให้สาธารณชนชม และปรากฏว่าฉากการประหารชีวิตในภาพยนตร์เรื่องนี้ได้ถูกตัดออกไป เนื่องจากฉากนี้อาจก่อให้เกิดความหวาดเสียวแก่ผู้ชมได้ (อิทธิพล และ ชวรัตน์, 2541:625-626)การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ของไทยภายใต้ “พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473” นั้นใช้การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉาย ซึ่งเป็นกระบวนการตรวจสอบเนื้อหาของภาพยนตร์ให้อยู่ในกรอบที่กำหนด ก่อนที่จะได้รับอนุญาตให้ฉายในโรงภาพยนตร์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้บุคคลลอกเลียนแบบ และเพื่อป้องกันเนื้อหาที่มีลักษณะโน้มน้าวไปในทางยั่ว หรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรม หรือชักจูงให้ผู้ชมนิยมชมชอบนำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติชั่ว หรือเนื้อหาประเภทที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียศีลธรรม วัฒนธรรมอันดี และอาจเป็นมูลเหตุของความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม นอกจากนี้ ยังรวมถึงเรื่องความสงบเรียบร้อยของ

ประเทศ หลีกเลี่ยงเนื้อหาที่อาจก่อให้เกิดการดูหมิ่นต่อรัฐ หรือพนักงานของรัฐ หรือก่อให้เกิดความบาดหมางระหว่างประเทศ หรือระหว่างเชื้อชาติ (อิทธิพล และชวรัตน์, 2541:621-622)

ปัญหาสำคัญของการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ของไทยในช่วงนั้น ได้แก่ ปัญหาการตีความกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 4 ของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.2473 ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามห้ามมิให้ทำหรือฉาย หรือแสดง ณ สถานที่มหรสพ ซึ่งภาพยนตร์ หรือประกาศกอบปรด้วยลักษณะฝ่าฝืน หรืออาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี ถึงแม้เพียงว่า การทำหรือฉายหรือการแสดงภาพยนตร์ หรือประกาศนั้นๆ น่าจะมีผลเช่นนั้น ท่านก็ห้ามดูกัน” ประกอบกับประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 50 (พ.ศ.2502) 205 (พ.ศ.2515) ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 38 บทที่ 3 ข้อ 6 แนวการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ และคำสั่งกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ที่ 215/2544 ลงวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2544 ทำให้เจ้าพนักงานผู้พิจารณาภาพยนตร์ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ก่อนออกฉายต้องดำเนินการตามกฎหมาย โดยการตีความอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะ “อาจฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี” (พุงศักดิ์, 2542:15)นอกจากนั้น ยังมีปัญหาอื่นจากการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ เช่น มาตรฐานการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการผู้พิจารณาภาพยนตร์แต่ละชุด ความเข้มงวดของการตรวจพิจารณาระหว่างภาพยนตร์ต่างประเทศ และภาพยนตร์ไทย การพิจารณาภาพยนตร์ซึ่งต้องคำนึงถึงผู้ชมภาพยนตร์ทุกระดับ ในทุกสภาพการชม การเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อมของกฎหมายภาพยนตร์ทั้งด้านวัฒนธรรม และเทคโนโลยี การพัฒนาการของสื่ออื่น ผลกระทบจากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงของระบบการควบคุมภาพยนตร์ในต่างประเทศ เป็นต้น (พุงศักดิ์, 2542:15)

จากปัญหาทั้งหมดข้างต้นทั้งการตีความกฎหมาย และมาตรฐานการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ทำให้ผู้สร้างภาพยนตร์หลีกเลี่ยงการสร้างภาพยนตร์ที่อาจฝ่าฝืน

บทบัญญัติดังกล่าว โดยกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฉายภาพยนตร์เปรียบเสมือนกรอบสมมติที่กำหนดให้ผู้สร้างภาพยนตร์ไม่สามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความจำเจของภาพยนตร์ทั้งในส่วนของเนื้อหา การนำเสนอและการดำเนินเรื่อง ส่งผลให้ภาพยนตร์ไทยไม่พัฒนา และขาดคุณภาพ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาแข่งขันกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของต่างประเทศได้ (พยุงค์ดี, 2542:15)

ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย จึงมีความพยายามที่จะยกเลิกหรือปฏิรูปกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ใช้กันอยู่ในขณะนั้น โดยจุดเริ่มต้นของการเสนอปรับปรุงกฎหมายภาพยนตร์ที่เป็นรูปธรรมที่สุดได้แก่การออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ.2533 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยเพื่อทำหน้าที่นำเสนอนโยบาย และแผนหลักเกี่ยวกับกิจการภาพยนตร์ และการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยต่อคณะรัฐมนตรี และประสานงานกับหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของเอกชนในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือเกี่ยวกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย รวมถึงการเสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการให้มีกฎหมาย หรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับกิจการภาพยนตร์ หลังจากนั้นได้มีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการผลักดันให้มีการยกเลิกการเซ็นเซอร์ และใช้ระบบการจัดประเภทภาพยนตร์ (Film classification) แทน โดยกำหนดให้ภาคเอกชนเป็นผู้ดูแลกันเองตามรูปแบบที่ใช้กันในประเทศ (พยุงค์ดี, 2542:15) ระบบของการพิจารณาภาพยนตร์เกิดเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551” โดยเปลี่ยนจากการพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉาย เป็นการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ นอกจากนี้ ยังเปลี่ยนองค์ประกอบของคณะกรรมการผู้พิจารณา และ หน่วยงานผู้รับผิดชอบงานธุรการและงานประชุม จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นกระทรวงวัฒนธรรม ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้

เกิดจากการผลักดันของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ แต่หลังจากที่เกิดการเปลี่ยนแปลงแล้ว จะสามารถแก้ไขปัญหาคอนเทนต์ของภาพยนตร์ไทย รวมถึงพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันกับภาพยนตร์ต่างประเทศตามเจตนารมณ์เดิมที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลง ได้หรือไม่ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ บทความฉบับนี้ จะได้อธิบายถึงแนวคิดการกำกับดูแลสื่อ การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ในประเทศไทย หลังจากนั้น จึงจะได้อธิบายรายละเอียดของการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ภายใต้ “พระราชบัญญัติภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551” และ จะได้อภิปรายถึงกรณีศึกษา 3 กรณีเกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ หลังจากนั้นจึงนำเสนอข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ของไทย

การกำกับดูแลสื่อ

การกำกับดูแล (Regulation) เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่เป้าหมายของนโยบายสาธารณะ ซึ่งจะแตกต่างไปตามระบอบการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทได้แก่ การกำกับดูแลทางด้านโครงสร้าง (Structure regulation) และการกำกับดูแลทางด้านเนื้อหา (Content regulation) โดยที่การกำกับดูแลทางด้านโครงสร้างเป็นการกำกับดูแลทางด้านภาพรวมของอุตสาหกรรม เป็นการกำหนดเกี่ยวกับลักษณะของอุตสาหกรรม เช่น เงื่อนไขของการประกอบกิจการ ลักษณะการแข่งขัน เทคโนโลยีของการผลิต และการรับชม เป็นต้น ส่วนการกำกับดูแลเนื้อหาน่าจะถือว่าเป็นการกำกับดูแลที่มีผลกระทบทางสังคมต่อผู้ชมมากที่สุด เนื่องจากเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นในระดับการดำรงชีวิตทั่วไป เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดปัญหาทางสังคมได้ ลักษณะการกำกับดูแล เช่น รูปแบบและวิธีการกำกับดูแล การบังคับใช้การกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การกำกับดูแลเนื้อหาที่ควรส่งเสริม เป็นต้น

ส่วนรูปแบบของการกำกับดูแล สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การกำกับดูแลโดยอำนาจจากรัฐ (State-regulation) การกำกับดูแลตัวเอง (Self-regulation)

และการกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation) โดยที่การกำกับดูแลโดยอำนาจจากรัฐ (State-regulation) เป็นการกำกับดูแลโดยมีพื้นฐานจากการใช้อำนาจรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการกำกับดูแลจากรัฐโดยตรง (Pure-state) การกำกับดูแลในรูปแบบคณะกรรมการของรัฐ (State Committee) หรือการกำกับดูแลในรูปแบบองค์กรอิสระ (State independence agency) ส่วนการกำกับดูแลตัวเอง (Self-regulation) ซึ่งมีตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ระดับสังคม ไปจนถึงระดับอุตสาหกรรมนั้น เป็นการที่นักสื่อสารมวลชนจะใช้วิจารณญาณของตนเองในการกำกับดูแล โดยพิจารณาการกระทำของตนเองจากกรอบจริยธรรมของตนเอง ในระดับปัจเจกบุคคล หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติในระดับสังคม หรือจรรยาบรรณวิชาชีพในระดับอุตสาหกรรม การกำกับดูแลรูปแบบสุดท้าย ได้แก่ การกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation) ซึ่งเป็นแนวทางที่พัฒนามาจากการกำกับดูแลโดยอำนาจจากรัฐ (State-regulation) และการกำกับดูแลตัวเอง (Self-regulation) โดยที่การกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation) เป็นการกำกับดูแลตัวเองที่มีการเชื่อมโยงกับการกำกับดูแลโดยอำนาจจากรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กร การให้สิทธิพิเศษเพื่อชักจูงให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมกับองค์กร การกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกรายต้องเข้าร่วมกับองค์กร หรือการกระจายอำนาจการกำกับดูแลของรัฐสู่กลุ่มองค์กรวิชาชีพ (Lunt & Livingstone, 2012: 24-26)

การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์

การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การตรวจภาพยนตร์ก่อนฉาย (Prior Restraint Censorship) การจัดประเภทภาพยนตร์ (Film Classification) และการแบ่งพื้นที่การฉาย (Zoning) การตรวจภาพยนตร์ก่อนฉาย (Prior Restraint Censorship) เป็นการกำกับดูแลโดยรัฐ โดยการตั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ในการตรวจพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉายตามกรอบที่กำหนด ก่อนที่จะอนุญาตให้ฉายในโรงภาพยนตร์ หรืออาจเป็นการรวมตัวของกลุ่ม

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ และร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ ข้อบังคับหรือเกณฑ์ในการพิจารณาว่า ลักษณะของเนื้อหาภาพยนตร์ที่จะได้รับการอนุญาตให้เผยแพร่ หรือไม่ได้รับการอนุญาตให้เผยแพร่ มีลักษณะอย่างไร อาจมีรูปแบบของการตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณา หรืออาจเป็นคู่มือที่ใช้ในการอ้างอิงในการสร้างภาพยนตร์ก็ได้ ส่วนการจัดประเภทภาพยนตร์ (Film Classification) เป็นการแจ้งให้แก่สาธารณชนทราบว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวอยู่ในประเภทใด เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ชมภาพยนตร์ และผู้ปกครอง ประกอบการพิจารณาชมภาพยนตร์ หรืออนุญาตให้เด็กหรือเยาวชน หรือผู้อยู่ภายใต้การปกครองเข้าชมภาพยนตร์ ซึ่งเกณฑ์ที่ถือว่าได้รับการยอมรับที่สุดในเวลานี้ ได้แก่ เกณฑ์ช่วงอายุของผู้ชม ซึ่งเป็นการคัดกรองผู้ชมให้ได้ชมเนื้อหาที่เหมาะสมกับช่วงอายุ และยังเป็นการคงไว้ซึ่งเสรีภาพในแสดงความคิดเห็นของผู้สร้างภาพยนตร์ และเสรีภาพในการชมของผู้ชมภาพยนตร์ โดยรูปแบบของการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์วิธีนี้อาจมีรูปแบบของหน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลแตกต่างกัน เช่น หน่วยงานของรัฐ คณะกรรมการ สมาคมวิชาชีพ สื่อ สาธารณชน เป็นต้น รูปแบบสุดท้าย ได้แก่ การแบ่งพื้นที่ (Zoning) ซึ่งเป็นการกำกับดูแลโดยการจำกัดพื้นที่ในการฉายภาพยนตร์บางประเภทให้สามารถฉายได้เฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น ไม่สามารถฉายในโรงภาพยนตร์ทั่วไปได้ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในกลุ่มประเทศยุโรป รูปแบบการกำกับดูแลนี้จะใช้ควบคู่กับการกำกับดูแลรูปแบบอื่น

การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ในประเทศไทย

การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ของไทยอยู่ภายใต้ “พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551” เป็นการกำกับดูแลทางด้านเนื้อหาโดยไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการกำกับดูแลทางด้านโครงสร้าง การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ในปัจจุบันเป็นการใช้รูปแบบการกำกับดูแลโดยอำนาจจากรัฐในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งได้รับอำนาจตามกฎหมายในการจัดประเภทตามเกณฑ์ที่กำหนดใน “กฎกระทรวง กำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์

พ.ศ.2552” กฎหมายกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ โดยการเสนอจากคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติโดยสามารถแต่งตั้งได้หลายชุด แต่ละชุดประกอบด้วยกรรมการจำนวนไม่เกิน 7 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ ศิลปวัฒนธรรม หรือการคุ้มครองผู้บริโภค และต้องแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวนไม่เกิน 4 คน และจากภาคเอกชนจำนวนไม่เกิน 3 คน มีสำนักภาพยนตร์และวีดิทัศน์ กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม การศึกษาข้อมูล และกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ส่วนประเภทภาพยนตร์ที่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ จะพิจารณาแบ่งเป็น 7 ประเภท ได้แก่

- (1) ภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และควรส่งเสริมให้มีการดู
- (2) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ดูทั่วไป
- (3) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบสามปีขึ้นไป
- (4) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป
- (5) ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไป
- (6) ภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มียูทูทักกว่ายี่สิบปีดู
- (7) ภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

ส่วนรายละเอียดของประเภทภาพยนตร์ข้างต้นว่าเป็นเช่นไร จะถูกกำหนดใน “กฎกระทรวง กำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ พ.ศ.2552” โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาจาก (1) เนื้อหาของขบวนการกระทำรุนแรง ทารุณโหดร้าย หรือขาดมนุษยธรรม (2) เนื้อหาที่แสดงพฤติกรรมทางเพศที่สื่อไปในทางลามกอนาจาร (3) เนื้อหาที่แสดงวิธีการก่ออาชญากรรมหรือใช้อาวุธซึ่งอาจชักจูง หรือส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ (4) เนื้อหาที่แสดงวิธีการใช้สารเสพติด (5) เนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิหรือคำสั่งสอนที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดี หรือขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งอาจชักจูงให้ผู้ชมหลงเชื่อ และ (6) ใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมในลักษณะของคำหยาบคาย

หรือลามก นอกจากนั้น ในกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวยังกำหนดถึงลักษณะของภาพยนตร์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และควรส่งเสริมให้มีการดูว่า (1) เนื้อหาส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือศีลธรรมอันดีของชาติ (2) เนื้อหาส่งเสริมความรู้หรือความเข้าใจในการพัฒนาสังคม ครอบครัว หรือคุณภาพชีวิต หรือการรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม และ (3) เนื้อหาส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความรับผิดชอบ หรือจิตสำนึกเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือประวัติศาสตร์ของชาติ ส่วนลักษณะภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร มีดังนี้ (1) เนื้อหาที่กระทบกระเทือนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) สารสำคัญของเรื่องเป็นการเหยียดหยามหรือนำความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนา หรือไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถาน หรือปูชนียวัตถุ (3) เนื้อหาที่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ (4) เนื้อหาที่กระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ (5) สารสำคัญของเรื่องเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ และ (6) เนื้อหาที่แสดงการมีเพศสัมพันธ์ที่เห็นอวัยวะเพศ

ในส่วนต่อไป จะได้นำเสนอกรณีศึกษา 3 กรณีที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ โดยได้เลือกเฉพาะกรณีศึกษาที่ไม่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่ในราชอาณาจักร โดยจะสรุปรายละเอียด และวิเคราะห์ในเชิงกฎหมาย ได้แก่ อินเซ็ค อิน เดอะแบ็คยาร์ด (Insects in the Backyard) เชคสเปียร์ต้องตาย (Shakespeare must die) และฟ้าผ่าแผ่นดินสูง (Boundary)

กรณีศึกษาที่หนึ่ง: อินเซ็ค อิน เดอะแบ็คยาร์ด (Insects in the Backyard)

“อินเซ็ค อิน เดอะแบ็คยาร์ด” (Insects in the Backyard) เป็นภาพยนตร์เรื่องแรกในประวัติศาสตร์ของการจัดประเภทภาพยนตร์ที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ฉายใน

โรงภาพยนตร์ โดยภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีมติเป็นเอกฉันท์ไม่อนุญาตให้ฉาย ให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายในราชอาณาจักรตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 เนื่องจากเห็นว่ามีความเป็น การขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน การขออนุญาตฉายของภาพยนตร์เรื่องนี้ ขอจัดอยู่ในประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่ายี่สิบปี และมีความว่า “ภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างขึ้นจากจินตนาการของผู้สร้าง พฤติกรรมต่างๆ ของตัวละครในเรื่องเป็นเพียงเหตุการณ์สมมติ มิได้อ้างอิงถึงบุคคลใดในสังคมทั้งสิ้น โปรดใช้วิจารณญาณในการรับชม” โดยในระหว่างกระบวนการพิจารณาในชั้นการวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่ง เจ้าของภาพยนตร์แจ้งปฏิเสธที่จะตัดเนื้อหาเฉพาะที่ไม่เหมาะสมออก ดังนั้นคณะกรรมการพิจารณา และให้ความเห็นด้านกฎหมายและการวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งจึงมีความเห็นว่าเนื้อหาสาระสำคัญของภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นการถ่ายทอดเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย อาจทำให้สังคม และผู้ชม ซึ่งแม้จะมีอายุเกิน 20 ปีก็ตาม เกิดความเข้าใจผิดและเกิดการเลียนแบบในพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ รวมทั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่นในภาพยนตร์เรื่องนี้เช่น การให้เด็กหญิงและเด็กชาย ประกอบอาชีพขายตัวหรือโสเภณี แทนที่จะแก้ปัญหาโดยทางออกด้วยวิธีการอื่น มีฉากให้เด็กขายบริการทางเพศในชุดนักเรียน มีการสอนให้เด็กสูบบุหรี่และดื่มสุรา และสอนวิธีการเล้าโลม รวมทั้งมีการนำเสนอการฆ่าพ่อ ซึ่งแม้จะเป็นการความฝันแต่ก็ไม่สมควรจะมีฉากเหล่านี้ เป็นต้น จึงเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (Wikisource, 2012) จากกรณีศึกษาข้างต้น จะเห็นว่าคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ มีอำนาจในการแก้ไข หรือตัดทอนภาพยนตร์ หรือจะไม่อนุญาตให้ฉายภาพยนตร์ ในกรณีที่เห็นว่าภาพยนตร์มีเนื้อหาเป็นการบ่อนทำลายขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ และเกียรติภูมิของประเทศไทยตามมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติภาพยนตร์ และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ดังนั้น เมื่อเจ้าของภาพยนตร์ปฏิเสธที่

จะแก้ไข หรือตัดทอนเนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมาย คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ย่อมไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากจะไม่อนุญาตให้ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวฉายในประเทศไทย

กรณีศึกษาที่สอง: เซกสเปียร์ต้องตาย (Shakespeare must die)

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์พิจารณาเห็นว่าภาพยนตร์เรื่อง “เซกสเปียร์ต้องตาย” (Shakespeare Must Die) มีเนื้อหาที่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ ตามข้อ 7(3) ของกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ พ.ศ.2552 แม้จะตัดแปลงให้เป็นประเทศสมมติแต่ก็มีลักษณะที่สื่อความหมายให้เข้าใจว่าเป็นสังคมไทย และบางฉากยังมีเนื้อหาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐและเกียรติภูมิของประเทศได้ จึงมีมติไม่อนุญาตโดยจัดเป็นประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 26(7) แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 การพิจารณาจัดประเภทดังกล่าวถือเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมาก เพราะภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวได้รับทุนสร้างจำนวน 3 ล้านบาท จากโครงการไทยเข้มแข็ง ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้อนุมัติแต่สุดท้ายกลับเป็นกระทรวงวัฒนธรรมที่ไม่อนุญาตให้ออกฉายทั่วไป (Thaipublica, 2012) อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ได้แจ้งต่อผู้ขออนุญาตให้แก้ไขเนื้อหาบางส่วนที่ก่อให้เกิดการแตกสามัคคีของคนในชาติแล้ว แต่ผู้ขออนุญาตยืนยันที่จะไม่แก้ไขเช่นเดียวกับเรื่อง “อินเซ็ค อิน เดอะแบ็คยาร์ด”

ประเด็นปัญหาของการพิจารณาภาพยนตร์เรื่องนี้แตกต่างจากเรื่อง อินเซ็ค อิน เดอะแบ็คยาร์ดภาพยนตร์เรื่องนี้ มีประเด็นอยู่ในส่วนที่เกี่ยวกับการตีความของกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์พ.ศ. 2552 ข้อ 7(3) ว่า เนื้อหาที่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติมีความหมาย ว่าอย่างไร และอะไรคือ “ความมั่นคง

ของรัฐ” ประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความแตกแยก
ของคนในชาติ เป็นการนำเสนอความจริงในเหตุการณ์
6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ซึ่งผู้ขออนุญาตได้รับแจ้งให้แก้ไข
แต่ยืนยันที่จะไม่แก้ไข เนื่องจากเห็นว่าเป็นข้อเท็จจริง
ทั้งเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม
พ.ศ.2519 เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 และกรณี
สงครามยาเสพติดที่มีผู้เสียชีวิตกว่า 2,500 คน ต่างก็เป็น
เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย สังคมไทย
ควรจะได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อมิให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นอีก
นอกจากนั้น คำว่า “รัฐ” ย่อมหมายถึงรัฐชาติ ไม่ได้หมายถึง
รัฐบาลใดรัฐบาลหนึ่งเหตุการณ์ในภาพยนตร์เป็นเรื่อง
สมมติขึ้นในประเทศหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ประเทศไทย และความ
ชั่วร้ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความกระหายเลือด ความมั่งคั่ง
ไฝสูง ความมั่งคั่งในไสยศาสตร์ของตัวละครในภาพยนตร์
ก็เป็นเพียงการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ใช่การ
กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ หรือเกียรติภูมิของ
ประเทศ (iLaw, 2012) จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจาก
การพิจารณาประเภทภาพยนตร์เรื่องนี้ เกิดจากการตีความ
ซึ่งอาจมีปัจจัยจากสภาพสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และ
วัฒนธรรมในเวลานั้น ทำให้มีผลต่อดุลพินิจในการตีความ
ลักษณะของภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร เป็น
ปัญหาที่ใกล้เคียงกับการตีความการพิจารณาภาพยนตร์ก่อน
ฉายในกฎหมายภาพยนตร์เดิม ส่งผลให้มาตรฐานในการ
ตรวจพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ไม่ชัดเจน การทำความเข้าใจ
ต่อกรรมการผู้พิจารณาภาพยนตร์จึงน่าจะเป็นทาง
แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดีที่สุด แม้ว่าความมีอิสระของคณะ
กรรมการแต่ละคนแต่ละชุดจะเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ดุลพินิจ
แต่ความมีมาตรฐานเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน ก็เป็นสิ่ง
จำเป็นไม่แพ้กัน

กรณีศึกษาที่สาม: ฟ้ำต๋าแผ่นดินสูง (Boundary)

คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์
พิจารณาภาพยนตร์เรื่อง “ฟ้ำต๋าแผ่นดินสูง” (Boundary) แล้ว

เห็นว่าเนื้อหาและภาพของภาพยนตร์ดังกล่าวขัดต่อความ
สงบเรียบร้อย ซึ่งอาจชักจูงให้ผู้ชมหลงเชื่อ และไม่ควรถ
อนุญาตให้เผยแพร่ในราชอาณาจักร ตามข้อ 7(3) และ 7(4)
ของกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์
พ.ศ. 2552 แต่ต่อมาคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์
แห่งชาติได้มีมติให้เผยแพร่ภาพยนตร์ดังกล่าวได้ โดยจัด
ประเภทเป็นภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้มียุตั้งตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป
(เรท น 18+) แต่มีคำร้องขอให้ตัดเสียงความยาว 2 วินาที
ในฉากงานฉลองที่แยกราชประสงค์ออกซึ่งเป็นตอนที่มิพริกร
กล่าวบนเวทีว่า “เรามาร่วมเคาท์ดาวน์และร่วมฉลองให้
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุครบ 84 พรรษา”
ซึ่งทางเจ้าของภาพยนตร์ยอมปฏิบัติตามคำร้องขอ โดย
ตัดเสียงในช่วงดังกล่าวออก (iLaw, 2013) สาเหตุของการ
เปลี่ยนแปลงจากการไม่อนุญาตให้เผยแพร่ในราชอาณาจักร
เป็นภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้มียุตั้งตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปนั้น
ได้แก่ การเกิดข้อผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ในการเขียนมติการ
ประชุมของคณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิทัศน์แห่งชาติ
โดยเขียนมติการประชุมว่า ให้ยื่นตามคณะกรรมการที่
พิจารณาในช่วงแรกมาก่อน ทั้งที่คณะกรรมการภาพยนตร์
และวีดิทัศน์แห่งชาติยังไม่ได้มีการพิจารณาหนังเรื่องดังกล่าว
แต่อย่างใด จึงทำให้เกิดความเข้าใจผิดถึงผลการพิจารณา
(iLaw, 2013) อย่างไรก็ดี ส่วนหนึ่งของคำอธิบายในเรื่องนี้
ได้กล่าวถึง คณะอนุกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ในรูปแบบ
แบบหนึ่งแผ่นที่มีใช้ภาพยนตร์ที่ฉายในโรงภาพยนตร์ว่ามี
หลายชุดสะท้อนให้เห็นว่ามาตรฐานในการพิจารณาระหว่าง
(1) คณะอนุกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ในรูปแบบหนึ่ง
แผ่น (2) คณะอนุกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ที่ฉายใน
โรงภาพยนตร์ และ (3) คณะกรรมการภาพยนตร์และวีดิ
ทัศน์แห่งชาตินั้น มีความแตกต่างกันทั้งๆที่การพิจารณาใช้
กฎกระทรวง กำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ พ.ศ.
2552 ฉบับเดียวกัน คำถามจึงย้อนกลับไปยังหน่วยงานกำกับ
ดูแลสื่อภาพยนตร์ว่า จะมีมาตรการใดที่จะใช้เพื่อปรับปรุง
แนวทางการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ให้มีมาตรฐาน
ที่ใกล้เคียงกัน จะเห็นได้ว่า กรณีของภาพยนตร์เรื่อง
“ฟ้ำต๋าแผ่นดินสูง” (Boundary) นั้นแตกต่างจากกรณีศึกษา

สองกรณีที่แล้ว เนื่องจากเจ้าของภาพยนตร์ยอมที่จะแก้ไขตามคำร้องขอ ซึ่งทำให้ภาพยนตร์ได้รับการจัดประเภทที่ 5 ภาพยนตร์ที่เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุตั้งแต่สิบแปดปีขึ้นไปตามที่เจ้าของภาพยนตร์ยื่นขออนุญาต

ข้อเสนอในการปรับปรุงการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ของไทย

บทความนี้ขอเสนอประเด็นการปรับปรุงการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ของไทย ได้แก่ ประเภทภาพยนตร์เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ และกระบวนการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ จากกรณีศึกษาของ “อินเซ็ค อิน เดอะแบ็คยาร์ด” (Insects in the Backyard) ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้ฉายในโรงภาพยนตร์โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ซึ่งให้อำนาจแก่คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ในการมีคำสั่งแก้ไข หรือตัดทอนภาพยนตร์ หรือจะไม่อนุญาตให้ฉายภาพยนตร์ ในกรณี que เห็นว่าภาพยนตร์มีเนื้อหาเป็นการบ่อนทำลายขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรืออาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐ และเกียรติภูมิของประเทศไทยภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวมิได้เป็นการจัดประเภทให้อยู่ในประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นหนึ่งในประเภทภาพยนตร์ ตามมาตรา 22 แห่ง “พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551” ดูเหมือนว่า อำนาจในการไม่อนุญาตให้ฉายภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมนั้น คณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ จะสามารถเลือกใช้อำนาจได้ทั้งสองกรณี กล่าวคือ เลือกที่จะมีคำสั่งให้แก้ไข หรือตัดทอนเนื้อหาในภาพยนตร์ หากเจ้าของภาพยนตร์ไม่ยินยอม จึงมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ฉายภาพยนตร์ ตามมาตรา 29 หรือคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์อาจจัดประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร ตามมาตรา 22 ก็ได้ ดังนั้นจึงอาจถูกมองว่า เป็นอำนาจที่ซ้ำซ้อนกัน อย่างไรก็ตามวิธีการที่เลือกทั้งสองมิได้ซ้ำซ้อนกัน แต่เป็นระดับของ

ความรุนแรงของเนื้อหาภาพยนตร์ และเป็นนการเปิดโอกาสให้เจ้าของภาพยนตร์สามารถเลือกที่จะแก้ไขเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมได้ ดังนั้น อาจมองได้ว่าประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักรจะมีความรุนแรงมากกว่า ส่วนอำนาจพิจารณาให้แก้ไข หรือตัดทอน ก่อนอนุญาต หรือจะไม่อนุญาตตามมาตรา 29 นั้น เป็นอำนาจที่เอื้อประโยชน์ให้กับเจ้าของภาพยนตร์ที่จะแก้ไขเนื้อหาได้ และมีความรุนแรงน้อยกว่าอำนาจในการจัดประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามเผยแพร่ในราชอาณาจักร

อีกประเด็นหนึ่งภายใต้หัวข้อ “ประเภทภาพยนตร์” ได้แก่ การเสนอประเภทภาพยนตร์ประเภทอื่นที่มีใช้ในต่างประเทศ แต่ไม่มีใช้ในประเทศไทย ได้แก่ ประเภทภาพยนตร์ที่ผู้ใหญ่ควรให้คำแนะนำกับผู้ชมที่เป็นเด็ก และเยาวชน และ ประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ชมอายุต่ำกว่าเกณฑ์เข้าชม เว้นแต่จะเข้าชมภาพยนตร์กับผู้ใหญ่ โดยมีเหตุผลในการสนับสนุนประเด็นนี้ว่า วัตถุประสงค์ของการจัดประเภทภาพยนตร์ มิใช่ต้องการคัดกรองภาพยนตร์ที่จะฉายในโรงภาพยนตร์ แต่เป็นการแจ้งข้อมูลล่วงหน้าให้กับผู้ชมภาพยนตร์ หรือเป็นข้อมูลให้กับผู้ปกครองที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจอนุญาตให้เด็กและเยาวชนไปรับชมภาพยนตร์ หรืออาจสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองกับเด็กและเยาวชนในการรับชมภาพยนตร์ร่วมกัน เพื่อเป็นบทเรียนในการอบรม สั่งสอน เลี้ยงดู เด็ก และเยาวชนก็ได้ ซึ่งหากยึดถือตามแนวคิดที่จะทำการจัดประเภทภาพยนตร์เป็นช่องทางสื่อสารระหว่างเจ้าของภาพยนตร์ กับผู้ชมภาพยนตร์แล้ว หน่วยงานผู้รับผิดชอบควรจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการประเภทภาพยนตร์ เช่น คำอธิบายสั้นๆเกี่ยวกับภาพรวมของภาพยนตร์ซึ่งทำให้ได้รับประเภทภาพยนตร์นั้น และสรุปเหตุผลของการพิจารณาประเภทภาพยนตร์ ซึ่งอาจจัดในรูปแบบของฐานข้อมูลซึ่งสามารถสืบค้นผ่านเว็บไซต์ หรือผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของโทรศัพท์มือถือก็ได้ เช่นเดียวกับที่การจัดประเภทภาพยนตร์ในประเทศอังกฤษทุกเรื่องจะมี “BBFCinsight” ซึ่งเป็นคำอธิบายโดยสังเขปเกี่ยวกับภาพยนตร์ และผู้ปกครองหรือผู้ชมภาพยนตร์สามารถค้นหา

รายละเอียดเกี่ยวกับภาพยนตร์และเนื้อหาของภาพยนตร์ประเภทภาพยนตร์ คำอธิบายเกี่ยวกับการพิจารณาประเภทภาพยนตร์ ตัวอย่างของภาพยนตร์ที่ควรหลีกเลี่ยง และอื่นๆ ที่น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ปกครอง เป็นต้น (BBFC, 2014) นอกจากนี้ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้ชมภาพยนตร์นั้น ไม่ควรดำเนินการเพียงการจัดพิมพ์ และแจกจ่ายแผ่นพับทั่วไป หรือการติดโปสเตอร์เกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ แต่ควรมีการสร้าง ความเข้าใจ ความตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบของผู้ปกครอง ที่จะต้องศึกษาประเภทภาพยนตร์ข้อมูลของภาพยนตร์ และ บทวิจารณ์ภาพยนตร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแนะนำผู้อยู่ ภายใต้งการปกครองในการชมภาพยนตร์ โดยอาจขอความร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษา หรือโรงภาพยนตร์ เพื่อ จัดกิจกรรม หรือรณรงค์ให้ทั้งผู้ปกครอง และผู้ดูอยู่ใต้ง การปกครองตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับการใช้ข้อมูล การจัดประเภทภาพยนตร์ ประเด็นต่อไป ได้แก่ เกณฑ์ที่ใช้ ในการจัดประเภทภาพยนตร์ ยกตัวอย่างเช่น การตีความ เกณฑ์ในการจัดประเภทภาพยนตร์ตาม ข้อ 7 (3) ของกฎ กระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์พ.ศ.2552 “เนื้อหาที่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ” มีความหมายอย่างไร ซึ่งจากกรณีศึกษา “เชคสเปียร์ต้อง ตาย” (Shakespeare Must Die) จะเห็นว่า มาตรฐาน การพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์โดยเฉพาะการตีความ บทบัญญัติของกฎหมายนั้น คณะกรรมการแต่ละชุดก็มีอิสระ ในการตีความ จนอาจถูกมองว่ามีอิสระมากเกินไปจนกลายเป็นไม่มีมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้นจึงอาจมีความจำเป็นต้อง ทำความเข้าใจต่อกรรมการผู้พิจารณาภาพยนตร์ในแต่ละชุด ให้มีความเข้าใจที่ใกล้เคียงกัน มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน เพื่อ ไม่ให้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ จะช่วยแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้นจากกรณีการพิจารณาภาพยนตร์เรื่องฟ้าผ่าแผ่นดินสูง (Boundary) ซึ่งเกิดขึ้นจากความแตกต่างกันของมาตรฐาน การพิจารณาภาพยนตร์ระหว่างคณะอนุกรรมการพิจารณา ภาพยนตร์ในรูปแบบหนังแผ่นที่มีใช้ภาพยนตร์ที่ฉายใน โรงภาพยนตร์ และคณะอนุกรรมการพิจารณาภาพยนตร์ที่

จัดประเภทภาพยนตร์ยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการเปลี่ยนสัดส่วนของคณะกรรมการพิจารณา ภาพยนตร์และวิดิทัศน์ให้มีภาคประชาชน เข้ามามีส่วนใน การจัดประเภทภาพยนตร์ด้วย การปรับปรุงการจัดประเภท ภาพยนตร์ควรมีการปรับปรุงอย่างน้อยทุก 5 ปี หรือ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามที่หน่วยงานกำกับดูแลเห็น สมควร โดยอาจเริ่มจากการจัดประชุม และเชิญภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการจัดประเภทภาพยนตร์ เช่น ตัวแทนจากผู้ พิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ ตัวแทนจากสำนักภาพยนตร์ และวิดิทัศน์ ตัวแทนจากผู้ผลิตภาพยนตร์ ตัวแทนจากโรง ภาพยนตร์ ตัวแทนจากกลุ่มผู้บริโภคภาพยนตร์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อรวบรวมปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยว กับการจัดประเภทภาพยนตร์ แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง ระบบการจัดประเภทภาพยนตร์ ต่อไป อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัด สำคัญของการจัดประเภทภาพยนตร์ของไทย ก็คือการบัญญัติ ประเภทภาพยนตร์ไว้ใน “พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิ ทัศน์ พ.ศ.2551” และการบัญญัติเกณฑ์การพิจารณาจัด ประเภทภาพยนตร์ไว้ใน “กฎกระทรวง กำหนดลักษณะของ ประเภทภาพยนตร์ พ.ศ.2552” ทำให้เป็นการยากต่อการ ปรับปรุงแก้ไข ประเภทภาพยนตร์ และเกณฑ์การพิจารณาจัด ประเภทภาพยนตร์ การบัญญัติเช่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำกัด อำนาจ และดุลพินิจของหน่วยงานกำกับดูแล มิให้สามารถ เปลี่ยนแปลงแก้ไขประเภทภาพยนตร์ได้โดยง่าย แต่ในทาง กลับกันก็ทำให้เป็นเรื่องยากในการปรับปรุง แก้ไข กฎเกณฑ์ ต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน หรือในอนาคต ที่สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว

บทสรุป

บทความฉบับนี้อธิบายเกี่ยวกับประเภทของการ กำกับดูแลสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อภาพยนตร์ ซึ่งมีการ เปลี่ยนแปลงจากการตรวจพิจารณาก่อนฉายเป็นการจัด ประเภทภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์ และวิดิ ทัศน์ พ.ศ.2551 การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ยังคงเป็นการ กำกับดูแลจากรัฐ โดยเปลี่ยนผู้รับผิดชอบจากสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติเป็นกระทรวงวัฒนธรรม ใช้รูปแบบคณะกรรมการในการตรวจพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ โดยมีสัดส่วนเป็นผู้แทนจากภาครัฐไม่เกิน 4 คน และภาคเอกชนไม่เกิน 3 คน มีเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์จากกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของประเภทภาพยนตร์ พ.ศ. 2552 หลังจากนั้นจึงยกตัวอย่างกรณีศึกษา 3 กรณี ได้แก่ อินเซ็ค อิน เดอะแบ็คยาร์ด (Insects in the Backyard) เชคสเปียร์ต้องตาย (Shakespeare must die) และพาด้าแผ่นดินสูง (Boundary) ซึ่งทั้ง 3 กรณีศึกษาจะเป็นที่มาของข้อเสนอในการปรับปรุงการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ในประเทศไทย ได้แก่ ประเภทภาพยนตร์ เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ และกระบวนการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ การพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์ยังคงแนวความคิดเดิม ได้แก่ แนวคิดในการพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉาย โดยคำนึงถึงผู้ชมภาพยนตร์ทุกระดับ ในทุกสภาพการชม แม้ว่า การกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์ในปัจจุบันจะเปลี่ยนจากการพิจารณาภาพยนตร์ก่อนฉาย เป็นการพิจารณาจัดประเภทภาพยนตร์แล้วก็ตาม ดังนั้น หากใช้แนวคิดที่ถูกต้องสอดคล้องกับการจัดประเภทภาพยนตร์ การจัดประเภทภาพยนตร์จึงควรเป็นการแจ้งข้อมูลให้แก่สาธารณชนทราบว่าภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวอยู่ในประเภทใด เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ชมภาพยนตร์ และผู้ปกครอง ประกอบการพิจารณาชมภาพยนตร์ หรืออนุญาตให้เด็กหรือเยาวชน หรือผู้อยู่ภายใต้การปกครองเข้าชมภาพยนตร์ ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างเจ้าของภาพยนตร์ และผู้ชมภาพยนตร์ หากแนวความคิดในการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์เปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งที่ควรจะเป็นแล้ว ย่อมอาจมีการเปลี่ยนแปลงอื่นๆ ตามมา ได้แก่ (1) การเพิ่มประเภทภาพยนตร์ที่ผู้ใหญ่ควรให้คำแนะนำกับผู้ชมที่เป็นเด็ก และเยาวชน และประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามผู้ชมอายุต่ำกว่าเกณฑ์เข้าชม เว้นแต่จะเข้าชมภาพยนตร์กับผู้ใหญ่ (2) การจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการประเภทย่อยของภาพยนตร์ เช่น คำอธิบายสั้นๆ เกี่ยวกับภาพรวมของภาพยนตร์ซึ่งทำให้ได้รับประเภทภาพยนตร์นั้น และ สรุปเหตุผลของการพิจารณาประเภทภาพยนตร์ ซึ่งอาจจัดในรูปแบบของฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นผ่าน

เว็บไซต์ หรือผ่านช่องทางแอปพลิเคชันของโทรศัพท์มือถือก็ได้ (3) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประเภทภาพยนตร์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้ชมภาพยนตร์นั้น โดยการสร้างความเข้าใจ ความตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบของผู้ปกครองที่จะต้องศึกษาประเภทภาพยนตร์ข้อมูลของภาพยนตร์ และบทวิจารณ์ภาพยนตร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแนะนำผู้อยู่ภายใต้การปกครองในการชมภาพยนตร์

ส่วนสำคัญที่สุดน่าจะเป็นการปรับปรุงการกำกับดูแลสื่อภาพยนตร์อย่างสม่ำเสมอ ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ย่อมจะทำให้เกิดผลดีแก่อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ทำให้มีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น และสามารถแข่งขันกับภาพยนตร์ของต่างประเทศได้ และแน่นอนว่า ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการจัดประเภทภาพยนตร์ที่มีประสิทธิภาพ ย่อมเป็นผู้ชมภาพยนตร์ ซึ่งจะสามารถเรียนรู้จากการชมภาพยนตร์ได้อย่างปลอดภัย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการชมภาพยนตร์ ของแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- จำเรียมลักษณ์ ธนะวังน้อย. (2544). ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พยุงค์ศักดิ์ จันทรสุนทรินทร์. (2542). การเลิกเซ็นเซอร์ภาพยนตร์ไทยใน พระราชบัญญัติภาพยนตร์...คำถามที่ต้องการคำตอบ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อิทธิพล ยินดี และชวรัตน์ เชิดชัย. (2541). “การตรวจพิจารณาภาพยนตร์” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานภาพยนตร์. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- AuthorLuntPeter and Livingstone Sonia. (2012). **Media regulation: governance and the interest of citizens and consumers.** Los Angeles: Sage
- BBFC- British Board of Film Classification. (2014) **What is BBFCinsight?** Retrieved June 5, 2014, from <http://www.bbfc.co.uk/what-classification/what-bbfc-insight>.
- iLaw. (2012). **เชคสเปียร์ต้องตาย (Shakespeare Must Die).** สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2557, จาก<http://freedom.ilaw.or.th/case/316#detail>
- iLaw. (2013). **ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ (Boundary)** สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2557, จาก<http://freedom.ilaw.or.th/case/472#detail>
- Thaipublic. (2012) .**เบื้องลึกเบนหนัง “เชคสเปียร์ต้องตาย”.** สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2557, จาก<http://thaipublica.org/2012/05/shakespeare-must-die/>
- Wikisouce. (2012) . **คำสั่งศาลปกครองกลางในคดีหมายเลขดำที่ 671/2554.** สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2557, จาก http://th.wikisource.org/wiki/คำสั่งศาลปกครองกลาง_ในคดีหมายเลขดำที่_๖๗๑/๒๕๕๔